

IRODALOM

OLIVIA WILSON-FLORES (ed):

Economic Crises – Risk Factors, Management Practices and Social Impacts

Nova Publishers, New York, 2017, 280 p.

A válságkutatás 2008-2009 óta reneszánszát éli. Mind több kutatás foglalkozik napjainkban is azzal, hogy hogyan alakulhatott ki a gazdasági válság, miért nem működtek hatékonyan a „vészjelző” rendszerek, miért nem fordítottak kellő figyelmet az intő jelekre a gazdasági élet szereplői. Ezen válságelemzések egy része az egyes országok szemszögéből közelíti meg a kérdést és az adott gazdaságon belül lezajló folyamatokat vizsgálja, míg a másik nagy csoportot a vállalati elemzések jelentik. Utóbbi munkák a cégek oldaláról mutatják be – elsősorban a 2008-2009-es – válság negatív következményeit, a megváltozott versenykörnyezetet és az ilyenkor alkalmazandó stratégiára tesznek javaslatot és adnak ötleteket. Azonban kevés olyan munka született, amely széles körben, több oldalról megközelítve mutatná be a témát. Meglátásom szerint éppen ezért hiánypótló a válságkutatás szakirodalmában az OLIVIA WILSON-FLORES által szerkesztett kötet. A könyvben kiemelt figyelmet kapott a válság jólétre és biztonságra gyakorolt hatása, ami – annak lecsengését követően – egyre inkább háttérbe kerül.

A könyv összesen 8 fejezetből áll, amelyekben helyet kaptak mind elméleti, mind esettanulmányként egy-egy országot feldolgozó és bemutató, gyakorlati tanulmányok. Az első fejezetben egy nagyon érdekes kérdéskörrel foglalkozik CRISTINA CALVO-PORRAL. A válság marketingstratégiára gyakorolt hatását kutatja, amelynek keretében azt vizsgálja, hogy egyáltalán befolyásolta-e bármilyen mértékben a válság a cégek által alkalmazott marketing módszereket, illetve eszközöket. A kutatás kiindulási pontját a fogyasztói magatartás válság során tapasztalt változása jelenti. A szerző azonosítja azon tényezőket, amelyekre a fogyasztó egy gazdasági visszaesés során kiemelten érzékenyen reagál (pl. árak, kedvezmények, márkák). Annak függvényében, hogy a vállalatok milyen típusú fogyasztókat akarnak termékeikkel megnyerni, a tanulmány írója alternatív stratégiákat kínál

számukra a fogyasztói érzékenységtől függően. A tanulmány fő kérdésére – miszerint a válság következtében változtatni kell-e a marketing stratégián –, a válasz egyértelmű igen.

A második fejezetben szintén a válság változatokra gyakorolt hatását boncolgatja a kötet magyar szerzője, KISS ÉVA. A szerző a hazai iparban, illetve ebből kifolyólag a cégek szervezetében és a gazdasági aktivitásában bekövetkezett változások elemzésére helyezi a fő hangsúlyt, illetve vizsgálja a vállalatok által alkalmazott válságkezelési stratégiákat, valamint ezek iparágra gyakorolt együttes hatásait. A tanulmány alapfeltevése, hogy a magyar gazdaságban, illetve azon belül az iparban nem egy klasszikus „V-betűs” visszaesés volt megfigyelhető, hanem az újkorban egyre gyakrabban jelentkező W-alakú megtorpanást tapasztalhattak a cégek. A szerző bemutatja a magyar ipar rendszerváltozást követő átalakulását, az iparágak és iparági körzetek fejlődését és ezek főbb jellemzőit. Megállapítja, hogy azon cégek esetében, amelyek nagyobb mértékben vannak kitéve a világgazdasági változásoknak (közelebb állnak a globális gazdasághoz), szinte azonnal és jelentős mértékben érezte negatív hatását a válság. Felhívja a figyelmet, hogy a magyar ipar diverzifikáltságát növelni, függőségét pedig csökkenteni kell annak érdekében, hogy a jövőben hasonló válságokkal szemben ne legyen olyan érzékeny.

A harmadik fejezet átvezet minket a válság társadalmi következményeinek elemzésébe. A KATJA RASIC, MATIJAZ MULEJ és VESNA CANCER szerzőtrío Szlovénia példáján keresztül mutatja be a válság életminőségre gyakorolt hatásait. Négy kérdéskört járnak körbe a szerzők: a technológiai kutatások, az innováció és a tudás gazdasági növekedésre gyakorolt hatásait, valamint magának a gazdasági növekedésnek és az életminőségnek a kapcsolatát elemzik. A szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a technológiai kutatások, az innováció és a tudás jelen-

tősen befolyásolja a gazdasági növekedést és a növekedés pozitívan hat az életminőségre.

A negyedik fejezetben MELISSA MORONE, GABRIELE GIORGI és JAVIER FIZ PÉREZ a válság társadalmi következményeit, és azon belül is a munkaadók és a munkavállalók (szervezetek) válságokkal kapcsolatos attitűdjeit mutatják be. A gazdasági válságok kiváltotta stresszhelyzeteket, illetve az azokra adott válaszokat, reakciókat elemzik, illetve ezek kapcsolatát tárják fel. Az alkalmazottak oldaláról külön hangsúlyt helyeznek a félelemre, mint negatív érzelmi tényezőre, amely bizalomvesztést, frusztrációt, nyugtalanságot vált ki és növeli a mentális problémák kialakulásának lehetőségét („forró” reakció). Más oldalról megközelítve viszont javíthatja a munkaminőséget: a munkavállalók nem szeretnék elveszíteni munkahelyüket, ezért törekednek minél jobb minőségű, minél hatékonyabb munkavégzésre, ami a munkaadók szempontjából kedvező változás („hideg” reakció). A 2008-as válságot vizsgálva megállapították, hogy a „forró” reakciók domináltak és egyértelműen romlott a munkavállalók egészségi állapota, ami egyértelműen a munkahelyi stressz növekedéséhez volt köthető.

Az ötödik fejezet is pszichológiai oldalról közelíti meg a válság negatív hatásait. MARCO INNAMORATI, MAURIZIO POMPILI, DAVID LESTER és BIIYOU YANG az öngyilkosságok és a gazdasági krízisek kapcsolatát elemzik azzal a feltételezéssel élve, hogy nincs egyértelműen kézzelfogható kapcsolat a gazdasági folyamatok változása és az öngyilkosságok számának alakulása között, holott több tanulmány utal mind a gazdasági visszaesés, mind a gazdasági növekedés öngyilkosságokra gyakorolt következményeire. A szakirodalmi áttekintésben bemutatják, hogy a válságok eltérő hatást gyakorolnak az egyes korcsoportokra, nemekre, és a különböző foglalkozásokban dolgozóakra. A szerzők megállapítják, hogy kutatásuk szerint nincsen egyértelmű kapcsolat az öngyilkosságok számának alakulása és a gazdasági folyamatok között.

A MASEDO GUTIÉRREZ és MORENO-KÜSTNER szerzőpáros hasonló témát jár körbe Spanyolország példáján keresztül: a gazdasági válságok mentális egészségre gyakorolt hatásait vizsgálják. A válság kirobbanása óta Spanyolország súlyos gazdasági és társadalmi problémákkal küzd. A munkanélküliség és a háztartások bevételeinek csökkenése nagy nyomást gyakorol a lakosságra. Az Európai Unióban a szegénység vizsgálata nemcsak a létminimum, illetve sze-

génységi küszöb alatt élők arányára korlátozódik, hanem a deprivációs kérdőív segítségével a nélkülözők arányát is meghatározzák. Ezeket alapul véve a szerzők megállapítják, hogy a depriváció által sújtott lakosság aránya megemelkedett az országban és természetesen vele párhuzamosan a szegénységi ráta és a létminimum alatt élők aránya is nőtt. A regenerálódás pedig jóformán jelentéktelen mértékű. Ennek következtében a társadalom mentális egészsége is folyamatosan romlik, megnövekszik az antidepresszánsokat szedők és drogfogyasztók száma. Mindeddig kevés olyan tanulmány született, amelyek a fenti folyamatok kezelésére vagy visszaszorítására tenne javaslatot. A szerzőpáros ennek érdekében fogalmaz meg konkrét és előremutató javaslatokat.

A hetedik fejezetben OZNUR OZDAMAR és ELEFATHERIOUS GIOVANIS egyrészt elemzik az Ausztriai Egészségügyi Alapról szóló törvény következményeit, másrészt a 2008-as válság gazdaságára gyakorolt hatásait elemzik és hasonlítják össze a veszélyeztetett országok (Magyarország, Olaszország, Franciaország, Spanyolország és Portugália) és a válság által kevésbé érintett államok (Lengyelország, Csehország) esetében. A vizsgálat középpontjába az egészségügyet, az életkörülményeket és az életminőséget helyezték. A kutatás alapját azon európai kérdőíves felmérés képezte, amely az egészségi állapotot, az öregedést és a nyugdíjhelyzetet vizsgálta az európai országokban 2004 és 2012 között. Differences-in-differences modellel elemzik a gazdasági válság mentális egészségre és életkörülményekre gyakorolt hatásait. Az osztrák Egészségügyi Alapról szóló törvény vizsgálata azt mutatta, hogy annak megszületése védelmet jelentett az életkörülmények és az életminőség fenntartásában és segítette a mentális egészség megőrzését. A többi országban ugyanis az életminőség és az életkörülmények romlását tapasztalták, mivel a törvény hiányában csökkent a valószínűsége ezekben az országokban, hogy az iskolázott, jól képzett emberek jobb életkörülmények között éljenek, egészségesebbek legyenek, és jobb életminőséget biztosíthassanak maguknak.

A nyolcadik, egyben utolsó fejezetben kilépünk az európai keretek közül és betekintést nyerhetünk Madagaszkár gazdasági folyamataiba, illetve a válságok társadalomra gyakorolt hatásaiba. A szerző, MICHEL GARENNE, hosszú idősoros vizsgálattal kereste a kapcsolatot a szociális, a demográfiai, valamint egészségügyi helyzet és a politikai, gazdasági krízisek között.

A könyv betekintést nyújt a mainstream szakirodalomban kevés helyet kapó régiók és gazdasági peremterületek világába. A kiadvány újfajta szemszögből közelíti meg a válság társadalmakra gyakorolt hatásait és ezzel együtt új kutatási irányokat nyit meg. A tanulmánykötetet elsősor-

ban azoknak ajánlom, akik érdeklődnek a gazdasági válságok gazdaságra és társadalomra gyakorolt hatásai iránt és szeretnének mélyebb ismereteket szerezni annak földrajzi régióként eltérő következményeiről.

NEDELKA ERZSÉBET

MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG

ALAPÍTVÁ: 1872

Tisztikar

Elnök: GÁBRIS GYULA professor emeritus

Tiszteletbeli elnök: PAPP-VÁRY ÁRPÁD ny. egyetemi tanár

Alelnökök: KOVÁCS ZOLTÁN akadémikus, kutatóprofesszor, tsz. egyetemi tanár;

MICHALKÓ GÁBOR tudományos tanácsadó, egyetemi tanár

Főtitkár: MARI LÁSZLÓ egyetemi docens

Titkár: ERÖSS ÁGNES geográfus

Ügyvivő: HEILING ZSOLT

Felügyelőbizottság elnöke: TINER TIBOR tudományos főmunkatárs

Választmány

AUBERT ANTAL szakosztályelnök, intézetigazgató	KOROMPAI ATTILA ny. egyetemi docens
BAKOS MÁRIA középiskolai tanár	KUBA GÁBOR iskolaigazgató
BUIDOSÓ ZOLTÁN főiskolai tanár	KUBASSEK JÁNOS múzeumigazgató
CSAPÓ TAMÁS tsz. főiskolai tanár	KUNOS GÁBOR szakosztályelnök, villamosmérnök
DÁVID LÓRÁNT osztályelnök, tsz. főiskolai tanár	KÜRTI GYÖRGY iskolaigazgató
DOBOS ANNA főiskolai docens	LENNER TIBOR egyetemi docens
DOROGI LÁSZLÓNÉ középiskolai tanár	LERNER JÁNOS osztályelnök
EGEDY TAMÁS tudományos főmunkatárs	LÓCZY DÉNES tsz. egyetemi tanár
FARSANG ANDREA egyetemi docens	M. CSÁSZÁR ZSUZSANNA osztályelnök, egyetemi docens
FRISNYÁK SÁNDOR ny. egyetemi tanár, osztályelnök	MÁJAI CSABA osztályelnök
GERHARDTNÉ RUGLI ILONA szerkesztő	MAKÁDI MARIANN szakosztályelnök, főiskolai docens
GRUBER LÁSZLÓ középiskolai tanár	MUCSI LÁSZLÓ osztályelnök, egyetemi docens
GYENIZSE PÉTER egyetemi docens	NAGY BALÁZS egyetemi docens
GYŐRI RÓBERT tsz. egyetemi docens	OROSZI VIKTOR egyetemi adjunktus
GYURICZA LÁSZLÓ osztályelnök, egyetemi docens	PAP NORBERT osztályelnök, tsz. egyetemi docens
GYURIS FERENC egyetemi adjunktus	PÁL VIKTOR egyetemi docens
HANUSZ ÁRPÁD egyetemi tanár	RADICS ZSOLT egyetemi adjunktus
HEVESI ATTILA osztályelnök, ny. egyetemi tanár	SIMON GYÖRGY középiskolai tanár
HORVÁTH GERGELY főiskolai tanár	SISKÁNÉ SZILASI BEÁTA egyetemi docens
HUSZTI ZSOLT osztályelnök, intézetigazgató	SUBA JÁNOS szakosztályelnök, térképész
ILLÉS SÁNDOR alapítványi elnök	SZALAI KATALIN főiskolai docens
JANKÓ ANNAMÁRIA térképész, igazgató	SZILASSI PÉTER egyetemi docens
JENEY LÁSZLÓ egyetemi adjunktus	SZÖRÉNYINÉ KUKORELLI IRÉN osztályelnök, tudományos tanácsadó, egyetemi tanár
KARANCSI ZOLTÁN tsz. egyetemi docens	TEPERICS KÁROLY osztályelnök, egyetemi adjunktus
KARÁTSZON DÁVID szakosztályelnök, tsz. egyetemi tanár	TIMÁR JUDIT osztályelnök, tudományos főmunkatárs
KIS ÉVA tudományos főmunkatárs	TÓTH ANTAL osztályelnök, főiskolai docens
KIS JÁNOS középiskolai tanár	TRÓCSÁNYI ANDRÁS szakosztályelnök, tsz. egyetemi docens
KISS EDIT ÉVA tudományos tanácsadó, egyetemi tanár	VIZI ISTVÁN osztályelnök
KLINGHAMMER ISTVÁN szakosztályelnök, akadémikus	VIZY ZSOLT középiskolai vezetőtanár
KOCSIS KÁROLY intézetigazgató, akadémikus	
KÓKAI SÁNDOR tsz. főiskolai tanár	

**A Közgyűlés által megválasztott tiszteleti tagok a Magyar Földrajzi Társaság
Választmányának örökös tagjai.**

Kisebb tanulmányok

KŐSZEGI MARGIT: A hazai Balkán-kép kialakulásának gyökerei / The early imaginations of the Balkans in Hungary	179

Krónika

Süli-Zakar István (1945–2017) – MICHALKÓ GÁBOR	184
Állami kitüntetés	185

Irodalom

Olivia Wilson-Flores (ed): Economic Crises – Risk Factors, Management Practices and Social Impacts – NEDELKA ERZSÉBET	186

TÁMOGATÓINK:

Kiadja a MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG
A Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával
A kiadásért felel: Mari László
Tördelés és nyomdai előkészítés: Bonex Press Kft.
Borítóterv: Liszi János
Nyomdai kivitelezés: Heiling Media Kiadó Kft.
Telefon: (06-1) 231-4040
Készült 350 példányban
HU ISSN 0015-5411